

CODUL DE ETICĂ, DEONTOLOGIE ȘI INTEGRITATE PROFESIONALĂ AL CERCETĂTORILOR

Cuprins

Preambul.....	1
Dispoziții generale.....	2
Capitolul I. Reguli și principii deontologice privind practicarea profesiei de cercetător științific.....	4
Capitolul II. Norme și reguli etice privind relația cu participanții la cercetare.....	7
Capitolul III. Principii, reguli etice și profesionale privind valorificarea practică și publicistică a producției sociologice.....	8
Dispoziții Finale.....	9

PREAMBUL

Științele sociale române au o dublă misiune: să contribuie la dezvoltarea științelor sociale universale, teoria generală a societății/ a societăților, evoluția societății umane, perspectivele viitoare ale societății umane; să analizeze societatea română, poziția ei în lume și perspectivele României în viitor.

Prezentul Cod de Etică, Deontologie și Integritate Profesională a Cercetătorilor este elaborat avându-se în vedere conținutul legilor: 324/2003 (privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică; 319/2003 (privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare); 206/2004 (privind Buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare) cu completările ulterioare; Statutul Academiei Române, Codul Etic al Asociației Române de Sociologie, contribuții ale cercetătorilor din cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții și al Institutului de Sociologie.

Prin prevederile sale, prezentul document contribuie la asigurarea, în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții, a unui climat de cercetare bazat pe cele mai înalte principii și standarde etice promovate în domeniul său de activitate.

La baza codului de etică al I.C.C.V. stau 6 principii ale cercetării în științele sociale:

1. *Principiul celui mai înalt nivel*: Orice demers de cercetare se va ghida după principiul atingerii celui mai înalt nivel etic și metodologic de cercetare științifică care este rezonabil și ales în mod responsabil în domeniul de cercetare ales.

2. *Principiul diversității*: Științele sociale sunt fundamentale pentru o societate democratică și trebuie să includă o diversitate de interese, valori, finanțatori, metode și perspective.
3. *Principiul respectului*: Toate științele sociale trebuie să respecte autonomia, intimitatea, diversitatea, valorile și demnitatea indivizilor și grupurilor.
4. *Principiul integrității*: Cercetarea în toate științele sociale trebuie să fie realizată cu integritate și să utilizeze metodele cele mai potrivite pentru scopul cercetării.
5. *Principiul responsabilității*: Toți cercetătorii din științele sociale trebuie să acționeze în virtutea responsabilității lor sociale atât în ce privește realizarea și proiectarea cercetării, cât și diseminarea rezultatelor acesteia.
6. *Principiul răului minim*: Toate științele sociale urmăresc să maximizeze beneficiul și să minimizeze răul.

DISPOZIȚII GENERALE

Art.1. Scopul prezentului Cod este de a ajuta comunitatea cercetătorilor din I.C.C.V. în susținerea principiului celui mai înalt nivel în cercetare și a celorlalte principii enunțate în preambul. Prezentul Cod îndeplinește acest scop prin trasarea unui set minimal de standarde profesionale.

Art.2. Orice demers de cercetare se va ghida după principiul celui mai înalt nivel, chiar dacă situațiile particulare în care acesta se desfășoară nu sunt direct reglementate de acest Cod sau de alte coduri etice.

Art.3. Cercetătorul este responsabil să analizeze implicațiile etice și deontologice ale alegerilor făcute în activitățile de cercetare.

Art.4. Activitățile ce țin de cercetare includ, dar nu se limitează la următoarele:

- a. Elaborare de rapoarte sociale privind marile probleme ale societății românești, participare la dezbateri publice, în mijloacele de informare în masă și pe internet, privind starea societății românești și problemele acesteia, contribuții la fundamentarea politicilor publice pentru diverse instituții publice centrale și locale, precum și pentru organizații internaționale.
- b. Sarcini administrative legate de activitatea de cercetare: recrutarea personalului de cercetare și a studenților, evaluarea acestora, mentorat, dezvoltarea de politici, serviciile aduse comunității științifice prin activități de membru în comisia de etică și serviciile aduse comunității prin activitatea în cadrul comitetelor decizionale privind alocarea resurselor interne pentru cercetare, la toate nivelurile ierarhice
- c. Activități profesionale legate de activitatea de cercetare: servicii de evaluare în calitate de referenți în comisii de evaluare a produselor cercetării, inclusiv a finanțării cercetării, în comitetul editorial sau ca referent pentru jurnale și

publicații academice, servicii de redactare a recomandărilor pentru candidați în vederea angajării, activități de strângere de fonduri și stabilire a contactului cu sponsori, la toate nivelurile ierarhice

- d. Activități didactice și de coordonare a proiectelor de cercetare ale studenților, inclusiv activități de examinare și evaluare a cursurilor, etc; în anumite cazuri, granița dintre formare, cercetare și activitatea didactică formală poate fi insuficient de clară, iar cercetătorii trebuie să evalueze implicațiile etice ale acestor activități.
- e. Cercetare științifică de natură empirică sau teoretică, inclusiv prin supervizarea și coordonarea colegilor aflați pe poziții de debut în cercetare, raportarea către finanțatori, colectarea și analiza datelor empirice, dezvoltarea și aplicarea metodologiilor de cercetare, asigurarea arhivării sigure a datelor, asigurarea securității stocării datelor de cercetare, diseminarea rezultatelor cercetării prin prezentări la conferințe, seminare, evenimente publice de tip academic sau de popularizare, prin intermediul oricăror medii, inclusiv social media.

Art.5. Cercetătorii I.C.C.V. aderă la acest cod în momentul angajării. Angajații care aderă la acest cod pot fi evaluați pe baza acestuia în măsura în care acțiunile lor țin de cercetare științifică, astfel încât alte demersuri ce nu intră în categoria cercetării științifice nu pot fi evaluate pe baza acestuia.

CAPITOLUL I. REGULI ȘI PRINCIPII DEONTOLOGICE PRIVIND PRACTICAREA PROFESIEI DE CERCETĂTOR

- Art.6. Cercetătorul recunoaște limitele propriei expertize, acceptă doar proiecte în care are competență și calificări date de educație, formare, experiență. Cercetătorul recunoaște nevoia de formare continuă, pentru a menține competențele profesionale.
- Art.7. Cercetătorul se plasează la standardele teoretice și metodologice din știința în care activează, utilizând acele metode și mijloace de investigație care să le permită culegerea, analiza și interpretarea cât mai corectă a realității sociale studiate. Pe cât cu putință, realitatea cercetată (socială, antropologică, psihologică, economică, politică, juridică, religioasă, demografică, morală) trebuie prezentată în datele sale obiective, imparțiale, excluzând subiectivismul părtinirea și prejudecățile de orice fel. Pe de altă parte, această abordare, nu exclude, de pildă, aducerea în prim plan a unor informații sau interpretări care se a fi contrare celor prezentate prin analiza neutrală. Oricum, distincția dintre judecăți de existență și judecăți de valoare, trebuie păstrată atât pe parcursul cercetării, cât și pe cel al prezentării, parțiale sau finale, a studiului științific.
- Art.8. Cercetătorul manifestă onestitate profesională în activitatea de cercetare, exprimând cu claritate obiectivele specifice pe care le urmărește într-un proiect de cercetare, pe cele care îpar posibil de realizat, dar și limitele acestora, oferind, totodată, toate datele necesare pentru evaluarea independentă a valabilității rezultatelor. În cazurile în care participanții la cercetare sunt vulnerabili în virtutea unor factori precum vârsta, dizabilitatea sau sănătatea mentală, cercetătorii sunt responsabili să ia măsuri speciale. Cercetătorii vor considera aspectele legale și etice implicate în aceste circumstanțe, în special atunci când există dificultăți în exprimarea consimțământului informat.
- Art.9. În anumite situații, se pot utiliza surogate pentru colectarea datelor. Atunci când sunt utilizați surogate este necesar ca cercetătorul să se asigure că intimitatea surogatului dar și a persoanei în locul căreia este utilizat surogatul nu este lezată. Datele despre care există suspiciunea că persoana vizată nu ar fi de acord să le împărtășească nu vor fi colectate de la surogat. Cercetătorul are, întotdeauna, obligația să definească foarte clar și precis conținutul termenului de surogat: ca înlocuitor al unui alt produs sau preparat, evidențiind faptul că, în acest caz, avem de a face cu fenomenul de contrafacere și de falsificare. Prin urmare, cercetătorul are obligația de veridicitate și de onestitate atunci când utilizează acest termen, în contextul studiului sau empiric sau teoretic.

Art.10. Cercetarea care include copii necesită grijă sporită. Consimțământul copilului va

fi obținut pe lângă cel al părinților. Cercetătorii sunt responsabili să comunice informația în moduri care pot fi înțelese și evaluate de copil astfel încât copilul să poată decide pe baza ceea ce i se propune. Acolo unde este necesar, cercetătorul este responsabil să caute sfatul și expertiza unor specialiști. Cercetătorii trebuie să considere aspectele de protecție a copilului și să prevadă cazurile în care este necesară divulgarea abuzului.

Art.11. Cercetătorii asigură permanent în conduita lor profesională crearea unui cadru pentru evitarea discriminării bazate pe criterii de vârstă, gen, etnie, cultură, rasă, naționalitate, religie, orientare sexuală, caracteristici fizice, educație, statut socio-economic, stare de sănătate, statut marital, statut parental, abilități mentale sau fizice, atât din partea lor cât și din partea altor membri ai comunității profesionale sau membri ai echipelor de cercetare.

Art.12. În activitatea de cercetare, cercetătorul adoptă o poziție echidistantă în raport cu grupurile, ideologiile și comunitățile componente ale colectivității din care face parte, astfel încât în orice împrejurare să promoveze cunoașterea științifică.

Art.13. Acceptarea de către un cercetător a angajării sale de către un grup, instituție sau comunitate pentru a promova interesele acestora poate avea loc, cu respectarea simultană a mai multor condiții. În cazul în care sunt realizate colectări de date sau sunt diseminate rezultate, cercetătorul face cunoscut de la bun început sursele de finanțare și consemnează orice legătură pe care o are cu diferite organizații, firme sau sponsori. Dacă angajamentul este de natură a afecta integritatea și independența cercetătorului sau în situațiile în care activitatea de cercetare ar implica abateri de la normele deontologice, contractul va fi denunțat. Dacă este cazul, cercetătorul are responsabilitatea să clarifice de la început gradul de implicare al finanțatorului în designul cercetării, în colectarea și interpretarea datelor, cât și în redactarea raportului de cercetare și să refuze sau să denunțe orice astfel de angajamente.

Art.14. Cercetătorul are dreptul la opțiuni valorice, politice și ideologice proprii. Acestea trebuie să fie independente de activitatea profesională și să nu interfereze cu aceasta. În cazurile în care separarea celor două este imposibilă (de ex. redactarea recomandărilor de politici, analiza și evaluarea politicilor etc.), cercetătorul are obligația să comunice în mod transparent aceste opțiuni valorice, politice și ideologice și modul în care ele influențează activitatea profesională. Colaborarea cu alți cercetători va urma principiile colegialității și profesionalismului, fără a fi influențată de opțiuni ideologice, indiferent de natura acestora.

Art.15. În activitatea sa, cercetătorul va folosi cunoștințele sale profesionale în scopuri legale, licite și morale, va respinge fraudă și va respecta încrederea persoanelor implicate în cercetare. Cercetătorul trebuie să dea dovada de o atitudine plină de respect și de încredere în toate persoanele implicate în fiecare etapă a cercetării.

- Art.16. În proiecte ce presupun colaborarea, regulile de bază ale cercetării și comunicării academice sunt prevalente. Opiniile sunt respectate, argumentele sunt formulate despre opțiuni profesionale și nu implică referirea la persoane, iar pozițiile de lider sunt utilizate respectând colegii și articolele acestui cod.
- Art.17. În funcție de regimul finanțării, cercetătorii au obligația de a asigura deschiderea datelor la diferite niveluri: total (metodologie, date primare anonimizate) - în cazul în care datele sunt finanțate din fonduri publice, respectiv parțial - în funcție de condițiile impuse de finanțator/ beneficiar.
- Art.18. Cercetătorul are responsabilitatea de a considera implicațiile etice pe termen scurt, mediu și lung, ale cercetării (atât ale teoriilor și ale metodologiilor utilizate, cât și ale rezultatelor cercetării) asupra diferitelor categorii de participanți sau a altor persoane, cât și asupra comunităților sau grupurilor studiate. Cercetătorul are responsabilitatea să formuleze un răspuns în cazurile de utilizare abuzivă a rezultatelor cercetării, prin care să aducă ulterioare clarificări.
- Art.19. În situațiile unde noi dileme etice pot apărea, precum cele prezente în contextul utilizării unor metodologii noi de cercetare sau a utilizării noilor tehnologii, sau aflate la granițe disciplinare (ex. științele medicale), cercetătorii vor lua toate măsurile pentru a asigura o evaluare etică prin consultarea cu comunitatea științifică și profesională specializată sau/ și cu comisii de etică, după caz.
- Art.20. Cercetătorii implicați în echipe inter- și multidisciplinare au responsabilitatea de consulta și verifica standardele de conduită în cercetare disponibile și pentru disciplinele de interes, pentru a asigura că demersul de cercetare se realizează aderând la cele mai înalte standarde științifice și cu cele mai bune decizii etice.
- Art.21. Plagiatul reprezintă, pentru activitatea de cercetare, atât o greșeală (în planul cunoașterii, cercetătorul vrea mai mult decât poate să înțeleagă) cât și un act grav de imoralitate personală. Plagiatul este, în cel mai deplin sens al cuvântului, un furt al gândirii celorlalți. El este un furt ascuns prin diferite modalități și procedee. Plagiatul nu este numai un furt ci și o minciună. În acest sens, se ascunde adevărul cu privire la autorul citat și la sursa indicată. De asemenea, plagiatorul, dă dovadă, în plus, și de intenția de a înșela referitor la adevăratul autor al sursei citate. Nu în ultimul rând, prin furt și înșelare, plagiatorul se descalifică, nu numai ca membru al comunității științifice, ci, și sub aspectul aprecierii morale: prin lipsa de onestitate și decență, de integritate caracterială, de simț al dreptății, al demnității și al onoarei personale. Sub orice formă s-ar manifesta, plagiatul reprezintă culpa morală gravă, aflată în prelungirea eventualei sancțiuni juridice. Plagiatul, făcut public, al unui cercetător, se răsfrânge negativ și asupra muncii cinstite a celorlalți participanți, inclusiv asupra prestigiului și renumelui institutului.

CAPITOLUL II. NORME ȘI REGULI ETICE PRIVIND RELAȚIA CU PARTICIPANȚII LA CERCETARE

- Art.22. Cercetătorul va acorda o atenție specială relațiilor sale cu participanții la cercetare protejându-i, în toate situațiile, de riscurile asociate participării, informându-i în mod amănunțit și obținând consimțământul explicit al acestora de a participa.
- Art.23. Cercetătorul are responsabilitatea de a informa participanții la o cercetare cu privire la: scopul cercetării, posibilitatea de a renunța la participare în orice moment, beneficiile participării la cercetare, limitele confidențialității, cui pot adresa participanții întrebări suplimentare cu privire la cercetare.
- Art.24. Cercetătorul este obligat să informeze explicit, de la bun început, subiectul cercetării în legătură cu tipul de informații care vor fi culese, cât și cu privire la scopul general al cercetării, iar la finalul cercetării să informeze subiecții despre rezultatele cercetării și despre modalitățile în care vor fi diseminate și utilizate.
- Art.25. Când este solicitat consimțământul informat, cercetătorul are responsabilitatea de a folosi un vocabular înțeles de către participanții la cercetare, pentru a elimina riscul obținerii unui consimțământ ne- sau parțial informat.
- Art.26. Cercetătorul are responsabilitatea de a asigura pe tot parcursul cercetării că obține un consimțământ informat din partea subiecților participanți la cercetare. În situațiile în care cercetarea nu se poate desfășura dacă este solicitat consimțământul informat, cercetătorul are responsabilitatea de a evalua riscurile etice implicate de lipsa obținerii consimțământului informat împreună cu comunitatea profesională și cu o comisie consultativă de etică.
- Art.27. În cursul realizării cercetărilor, cercetătorul are responsabilitatea de a respecta anonimatul și confidențialitatea datelor participanților. Această obligație este valabilă pentru toți membrii echipei de cercetare și constituie condiție preliminară pentru accesul la datele primare al oricărei terțe părți, indiferent de statutul acesteia (cercetător independent, beneficiar, organizație publică etc.)
- Art.28. Cercetătorul are responsabilitatea de a ține cont de utilizarea pe termen lung a datelor colectate și implicit de a asigura strategii de menținere a confidențialității și în condițiile reutilizării datelor de către alți cercetători, cât și în eventualitatea unei incapacități a propriei persoane (lipsa activității temporare, moarte sau retragere din practica profesională).
- Art.29. Confidențialitatea nu e necesară pentru utilizarea datelor obținute prin observații în spații publice sau care se află în registre de informații disponibile public.

Art.30. În cazul persoanelor sau grupurilor cercetate care prezintă sau dezvoltă o vulnerabilitate în virtutea căreia sunt incluse în cercetare (populațiile vulnerabile), o atenție sporită va fi acordată pentru a asigura anonimitatea și confidențialitatea, Cercetătorul se va asigura, de asemenea, că demersul său de cercetare nu are implicații negative asupra bunăstării participanților și nu conduce mai departe la accentuarea vulnerabilității lor.

Art.31. Participarea la cercetare a unei persoane sau grup social este absolut voluntară, cercetătorul nu va folosi niciun mijloc de presiune sau coerciție.

Art.32. A promite recompense, indiferent de natura acestora, unui participant la cercetare persoană, grup sau organizație, dacă nu există intenția fermă și posibilitatea efectivă de a onora un asemenea angajament, contravine regulilor de etică promovate de acest cod.

CAPITOLUL III. PRINCIPII, REGULI ETICE ȘI PROFESIONALE PRIVIND VALORIFICAREA PRACTICĂ ȘI PUBLICISTICĂ A PRODUCȚIEI SOCIOLOGICE

Art.33. Cercetătorul este obligat ca în activitatea de valorificare a rezultatelor cercetărilor întreprinse (sub formă de cărți, manuale, cursuri, volume, articole, prezentări la conferințe etc.) să respecte normele și reglementările interne și internaționale privind dreptul de autor și de proprietate intelectuală. De asemenea, cercetătorii se vor asigura ca publicațiile să respecte normele GDPR și nu vor afecta în niciun fel participanții la cercetare. În etapa culegerii de date, participanții la cercetare vor fi informați cu privire la felul în care se vor publica rezultatele.

Art.34. Cercetătorul care valorifică rezultatele cercetărilor prin publicații, precum și cel care elaborează cursuri și manuale, poartă întreaga răspundere atât în privința formei și conținutului, cât și în privința riscurilor în cazul plagiatului (însușirea sau folosirea incorectă a unor lucrări, cursuri, volume, manuale, articole sau idei prezentate în comunicări științifice).

Art.35. Cercetătorul nu trebuie să recurgă în nici un caz, indiferent de motivul invocat, la copierea integrală sau parțială a unor capitole, paragrafe, fraze sau idei aparținând altor persoane, fără citarea acestora. Autorul este obligat să citeze corect sursele de informație prin respectarea strictă a normelor referitoare la utilizarea bibliografiei. Încălcarea acestor direcții etice reprezintă o abatere gravă de la principiile Codului, impunând adoptarea unor măsuri de sancționare și reparatorii ce vizează evitarea și prevenirea producerii, în viitor, a unor acte și fapte ce lezează dreptul de proprietate intelectuală.

Art.36. În toate materialele valorificate practic sau publicistic, cercetătorul are obligația

morală de a menționa toți autorii sau în cazul în care nu au existat contribuții directe de a enumera și contribuția personală a tuturor participanților la cercetare, aducându-le mulțumiri și, după caz, recompensându-i material (dacă există un contract sau o convenție în acest sens). Ordinea autorilor și a exprimării mulțumirilor pentru sprijin și contribuție trebuie să reflecte în mod adecvat contribuția participanților la procesul de cercetare și redactare. În niciun caz, el nu trebuie să prezinte o cercetare comună, realizată cu participarea mai multor persoane, ca fiind rezultatul unor eforturi exclusiv personale.

Art.37. În cazul în care este solicitat în activitatea de evaluare sau de recenzare a unor manuscrise sau lucrări aparținând unor colegi sau specialiști, cercetătorul trebuie să dea dovadă de înaltă competență profesională, obiectivitate și probitate morală. El trebuie să se abțină sau să nu dea curs unor solicitări referitoare la evaluarea activității publicistice a unor colegi cu care au avut conflicte personale, cu care se află în concurență profesională din diverse motive, precum și în situația când i se cere să aprecieze activitatea științifică și publicistică a unor persoane față de care a avut sau are anumite obligații personale sau cu care se afla în relații de rudenie.

Art.38. Prevederile acestui cod se aplică și angajaților I.C.C.V. care nu sunt cercetători științifici, adaptate specificului activităților derulate de aceștia în cadrul institutului, în sensul că toți angajații trebuie să respecte ansamblul de valori, principii și norme etice necesare pentru respectarea demnității, integrității și pentru asigurarea unor raporturi echitabile atât între angajații I.C.C.V. cât și în raport cu societatea în ansamblu.

Art.39. Acest Cod de Etică, Deontologie și Integritate Profesională al Cercetătorilor va fi integrat/ diseminat și prin intermediul Cursului Doctoral, intitulat *Etica în cercetarea științifică și proprietatea intelectuală*, susținut de profesori de specialitate.

DISPOZIȚII FINALE

Art.40 Prezentul Cod a fost discutat în Consiliul Științific și în Comitetul de Conducere ale I.C.C.V. din data de ....., intrând în vigoare de la data de .....

DIRECTOR
acad. Cătălin Zamfir